

[Federspiel.]

quist: Ikke henligge, men kræves til en fjerde behandling!). Ja, men det vil være det samme ting, som skal behandle det. Det eneste, der kan skabe en ny politisk situation på grundlag af en for lang udskydelse af et lovforslags behandling, er et mellemliggende valg, og om dette så skal være et ordinært valg, eller om der i den anledning skal udskrives et valg i sagens specielle anledning, vil naturligvis bero på regeringen og folketingsflertallet selv. Jeg vil meget gerne se, at denne sikring af mindretallets rettigheder bliver indført, fordi jeg erkender, at den udvikling, som er begyndt med folketingsparlamentarismen, og som munder ud i magtkoncentration hos det ene ting, er en kendsgerning, noget, som ikke uden videre lader sig standse.

Men jeg vil i og for sig lægge mere vægt på grundlovens bestemmelse om beskyttelse af den enkelte borger. Det er her, forfatningen skal vise sin styrke, og man har ment, at indførelsen af forvaltningsdomstole skulle være en sådan sikring. Det er min erfaring, at vore ordinære domstole på fuldtud tilfredsstillende måde hidtil har beskyttet borgerne mod overgreb fra administrations side. Jeg har ingen tillid til, at særlige forvaltningsdomstole vil yde borgerne en bedre beskyttelse. Det, der for mig her er afgørende, er, hvem dommerne er her i landet. Vor dommerstand udgår i alt væsentligt fra administrationen; ikke desto mindre har vi en dommerstand af en uafhængighed, en retskaffenhed og en juridisk dygtighed, som ikke noget andet land kan stå mål med. Men forvaltningsdomstolen, der alene skal beskæftige sig med forvaltningsretlige spørgsmål, tror jeg vil blive meget stærkt identificeret med forvaltningen selv, og disse dommere vil ikke have det brede daglige arbejde med udøvelsen af retfærdigheden, med de mange forskellige forhold, som netop kaster lys over de krænkelser, som den enkelte borger kan udsættes for fra administrationens side. Jeg vil anbefale, at man på dette område bliver ved den gældende ordning, og jeg nærer fuld tillid til de bestående domstole.

Dernæst har man villet indføre en ny garanti ved rigsdagens ombudsmand. Jeg har af forskellige udtalelser set, at der hersker den opfattelse, at bestemmelsen om rigsdagens ombudsmand kun er en løfteparagraf. Det er ikke rigtigt efter formu-

leringen. Efter formuleringen er rigsdagen forpligtet til at indføre en ombudsmand. Jeg forstår meget vel de betænkeligheder, der er rejst fra tjenestemandsoverordnetes side mod denne nyskabelse i dansk ret. Det er vanskeligt for mig at få øje på, hvor behovet er for en sådan ombudsmand; hvis man skal være meget ondskabsfuld, vil man måske komme til det resultat, at det i virkeligheden er en afledningsmanøvre. For det er jo aldeles ikke misbrug af den administrative myndighed, befolkningen har savnet beskyttelse mod. Det man ude omkring hører at folk nærer ængstelse for ved dette grundlovsforslag, er den stigende magt for den lovgivende myndighed, og den lovgivende myndighed berøres ikke af ombudsmanden. Jeg kan ikke sige andet, end at det har slået mig med rædsel, at man har tænkt sig, at denne ombudsmand endogså skulle blande sig i domstolenes anliggender, vel ikke så vidtgående, at han kunne kritisere dommerne, men således, at man kunne lade ombudsmanden undersøge dommernes forhold, dommernes administration på skifterettens område o. lign. Jeg tror, man her meget stærkt må holde fast ved adskillelsen mellem den dømmende, den lovgivende og den udøvende magt.

Der er en ting her i landet, der går dybere end grundloven, en ting, som har stået gennem vekslende forfatninger, gennem håndfæstningernes kongedømme, gennem enevælden, gennem den frie forfatning. Det er loven, selve retsopfattelsen, hele vor gamle retskultur, som den har fundet udtryk, bedre end nogen i dag kunne skrive det, i fortalen til Jyske Lov. Det er disse umistelige menneskerettigheder, som borgerne har krav på at beskyttes i deres nydelse af, også overfor den lovgivende magt, og der nytter store ord ikke. Det nytter ikke, at man i kapitlet om frihedsrettighederne skriver nok så stærke adjektiver. Det eneste, der der har interesse, er: Hvordan skal jeg søge min retsbeskyttelse? Retsbeskyttelsen kan borgerne ikke søge andetsteds end hos domstolene.

I det andet høje ting og også her er spørgsmålet rejst om domstolenes stilling i tilfælde, hvor frihedsrettighederne i grundloven krænkes ved lovgivningen. Det har jo navnlig praktisk betydning ved ekspropriationslove. Jeg har her hørt det betegnet som et fremskridt, at man har ændret ekspropriationsbestemmelsen ved i forslagens § 74